

Valeš, Tomáš

Snění o Maulbertschovi : Ivo Krsek (1922–1993) a objevování "rakouského" barokního malířství ve střední Evropě

Opuscula historiae artium. 2022, vol. 71, iss. 1-2, pp. 7-15

ISBN 978-80-280-0153-7; ISBN 978-80-280-0154-4 (online; pdf)

ISSN 1211-7390 (print); ISSN 2336-4467 (online)

Stable URL (DOI): <https://doi.org/10.5817/OHA2022-1-2-2>

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/digilib.77454>

Access Date: 21. 12. 2024

Version: 20230131

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

Snění o Maulbertschovi

Ivo Krsek (1922–1993)
a objevování „rakouského“
barokního malířství
ve střední Evropě

Tomáš Valeš

„Díky Watteauovi a Fragonardovi, kteří v Rubensově tvorbě našli předobraz svých snah, získává francouzská malba nadvládu v celé Evropě. Bez ovlivnění rubensovským senzualismem není myslitelný ani poslední rozkvět benátské malby v epoše G. B. Tiepola, ani pozdní barok střední Evropy, jehož expresivní kolorismus, nejmarkantněji vyjádřený v díle vídeňského F. A. Maulbertsche, činného hojně i v našich zemích, již předjímal výboje 19. a 20. století. Také v této nové epoše evropské malby našel Rubens své následovníky. Největší z nich, Delacroix a Renoir, to mnohokrát osvědčili. I v naší době si Rubensův čin zachoval svou váhu. Epochální syntéza umění Itálie a severu je dodnes živá a řadí Rubense k protagonistům novodobé evropské kultury.“¹

Výše uvedená pasáž z Krskovy monografie věnované Petru Paulu Rubensovi (1577–1640) obsahuje všechny klíčové prvky typické pro autorův široký badatelský zájem.² Zaujatost vlámským a rakouským malířstvím doplněná o francouzské a italské příklady zde vystupuje ruku v ruce s pojmy jako senzualismus a kolorismus, které se staly úhelnými kameny mnoha Krskových statí. Odborné formování hodonínského rodáka bylo patrné už na výběru tématu rigorózní práce věnované jedné z výrazných osobností barokního malířství na Moravě Josefu Sternovi (1716–1775) a podané v roce 1949.³ Ve stejném roce obhájili své závěrečné práce věnované baroknímu sochařství na Moravě také Krskovi vrstevníci Alena Adlerová (1922–2011) a Miloš Stehlík (1923–2020), čímž se podařilo vytvořit základ pro další poznávání této do té doby stále opomíjené výtvarné produkce.⁴ Značné množství dosud nezpracovaného materiálu *in situ* v kombinaci s dobrým historiograficko-topografickým základem v podobě prací Ondřeje Schweigla (1735–1812), Jana Petra Cerroniho (1753–1826) nebo Řehoře Wolného (1793–1871) vytvářelo ideální podmínky pro budoucí odbornou profilaci mladých absolventů. Přitažlivost tématu umocňovala přítomnost dochovaných špičkových realizací vídeňských malířů, jako byl Daniel Gran (1694–1757), Paul Troger (1698–1762),

Michelangelo Unterberger (1695–1758) či Franz Anton Maulbertsch (1724–1796).

Pozice odborného asistenta, kterou Ivo Krsek získal roku 1949 na katedře dějin umění v Olomouci, mu umožnila pokračovat v systematickém průzkumu dochovaného výtvarného materiálu. Vyústěním této práce se stalo první monografické zpracování tvorby Františka Antonína Šebesty-Sebastiniho (1724–1789), jednoho z mnoha lokálních malířů, jejichž bohatá tvorba v regionálním prostředí často balancovala na hraně vlastních ambicí a také schopností.⁵ Už v této práci se nicméně objevovala témata, k nimž se mladý historik umění v rámci svých dalších textů opakovaně vracel a která představovala podnětné impulsy pro uvažování o podobě a charakteru středoevropského malířství. Krsek například jako jeden z prvních zdůraznil důležitost výtvarné tvorby benátských malířů 18. století, především Giovanniho Battisty Piazzetty (1682–1754) a Giovanniho Battisty Tiepola (1696–1770), pro díla na Moravě činných umělců, přičemž tato problematika zůstává aktuální i dnes.⁶ Stejně tak to byl on, kdo nastínil problematiku zlidovění některých výtvarných prvků, které ve výsledných dílech moravských malířů mnohdy měnily charakter původních inspiračních zdrojů.⁷ Přitom zkoumání dichotomie a vzájemných vztahů lidového a „vysokého“ umění patří v současnosti například u výzkumu španělského koloniálního umění mezi stále zpracovávaná témata.⁸

V systematickém výzkumu moravského umění pokračoval i po zrušení olomoucké katedry dějin umění a příchodu do Brna, kam v roce 1956 doprovodil profesora Václava Richtera. Tehdy se začala v jeho textech čím dál častěji objevovat výrazná umělecká osobnost Franze Antona Maulbertsche, jež následně Krška provázela po celou jeho akademickou a badatelskou dráhu. Vídeňského malíře s Moravou navíc nepojila jen spolupráce s konkrétními umělci – Josefem Sternem, Františkem Antonínem Sebastianim, Josefem Winterhalderem ml. (1743–1807), ale zejména samotné jeho umělecké zakázky zásadního charakteru v Mikulově, Kroměříži, Brně nebo Louce u Znojma. Ty nejen Krskovi, ale i dalším českým a moravským historikům umění nahrazovaly přístup k malířovým zahraničním, především rakouským dílům, nacházejícím se za tzv. železnou oponou. Od začátku šedesátých let 20. století se tak Maulbertschovo výtvarné dílo natrvalo dostalo do zorného pole brněnského odborného asistenta, jehož první větší studie věnovaná výzdobě Lenního sálu biskupské rezidence v Kroměříži však vyšla až v těsné návaznosti na monografii Kláry Garas, publikované v roce 1960.⁹ Rozšířený a přepracovaný text se následně stal jedním z pilířů Krskovy habilitace sepsané v roce 1962.¹⁰ Moravské prostředí nicméně stále nabí-

2 – Obálka knihy Ivo Krsek, *František Antonín Maulbertsch (1724–1796)*. Odeon, nakladatelství krásné literatury a umění, Praha 1974

1 – Prof. PhDr. Ivo Krsek, CSc.

zelo dostatek výtvarného materiálu k detailnějšímu studiu, stejně jako k rozvíjení dříve načrtnutých tezí zaměřených na problematiku koloritu nebo malířových skic. Autorův „sen“ o maubertschovské monografii se ovšem nakonec naplnil „jen“ v podobě dílčích studií a hutného textového doprovodu obrazové publikace vydané v roce 1974 v nakladatelství Odeon.¹¹ Přesto systematický zájem o problematiku umělecké tvorby Maubertsche a jeho okruhu přinesl i mezinárodní ocenění a Krsek byl spolu s dalšími českými historiky umění Vlastou Kratinovou, Milošem Stehlíkem a Pavlem Preissem přizván k přípravě textů pro katalog velké malířovy výstavy, realizované v roce 1974 ve Vídni a na zámcích Halbturn a Heiligenkreuz-Gutenbrunn bezprostředně spjatých s Maubertschovou tvorbou, výstavy, která měla i silnou mezinárodní odezvu.¹²

Paralelně s maubertschovským výzkumem však Ivo Krsek dlouhodobě připravoval komplexní pohled na moravské barokní malířství. Ten měl být vystavěn systematicky, od drobnějších materiálových zjištění – zejména autorových určení k tvorbě Johanna Michaela Rottmayra, Felixe Ivo Leichera, Martina Johanna Schmidta, Josefa Sterna, Jana Jiřího Etgense a mnoha dalších – přes první souhrnné studie až k výsledným přehledovým textům.¹³ Zhmotnění se jim dostalo v příslušných kapitolách dvou svazků druhého dílu *Dějiny českého výtvarného umění* (1989) a zejména ve vy-

čerpávající kolektivní monografii mapující souborně umění doby baroka na Moravě, která ovšem vyšla až po autorově smrti v roce 1996.¹⁴ Ivo Krsek však ve svém výzkumu nezůstal úzce zaměřen pouze na raný novověk, ale zabýval se také moderním uměním,¹⁵ případně jeho vztahem k umění staršímu, což jen dokazuje šíři badatelova intelektuálního záběru.¹⁶ Ten se odrazil i v publikovaných monografiích věnovaných velkým jménům světového umění, jejichž dílo svým výtvarným charakterem Krskovi konvenovalo.¹⁷

Stejný význam jako jednotlivé publikační výstupy mělo i jeho pedagogické působení, které se na brněnském Seminárii dějin umění promítlo především do témat závěrečných prací zaměřených ve většině případů na barokní malířství.¹⁸ Vzniklé monografie tak neziřka představovaly základní poznání díla jednotlivých umělců a některé z nich se staly podnětem a východiskem pro publikace nebo soustavnější badatelskou činnost jejich autorů. Jmenování profesorem, jež završilo jeho pedagogické a akademické působení, se Krsek nicméně dočkal až po své rehabilitaci v roce 1990, kdy bylo uznáno jeho přerušené profesorské řízení z let 1968–1969, ovšem jeho další badatelské úsilí přetřhala zákeřná nemoc a následně úmrtí v roce 1993.¹⁹ Kontinuita odborného zaměření brněnského semináře byla nicméně zachována příchodem Krskova bývalého žáka Lubomíra Slavička, který společně s dalšími pedagogy pomohl

3 – Josef Stern, **personifikace Architektury**, nástěnná malba (detail), 1759. Knihovni sál, zámek Kroměříž

díky novým možnostem po roce 1989 zasadit zkoumaná témata do širšího mezinárodního kontextu.

S větším časovým odstupem se nabízí otázka, jaký význam mělo a má badatelské úsilí Ivo Krska pro současné zkoumání barokního umění ve střední Evropě? První pohled na několik desítek let staré texty totiž ukazuje, že například některé přístupy aplikované při jeho zkoumání barevnosti barokních děl nebo na vztah lidového a „vysokého“ umění byly přirozeně již překonány. To ovšem nic nemění na trvajícím aktuálnosti témat samotných, která jsou, i když s novým metodologickým aparátem, neustále předmětem odborného zájmu.²⁰ Podobně se jako nosné ukázaly další výzkumy díla umělců, kterým sám autor věnoval intenzivní pozornost a jejichž *œuvre* byl buď výrazně rozšířen, nebo významově přehodnocen.²¹ Osobně se pak domnívám, že nic na aktuálnosti neztrácí ani kombi-

nace detailního zkoumání výtvarného „materiálu“, ať už *in situ*, nebo v depozitářích sbírkotvorných institucí, se zájmem o kladení stále nových otázek a hledání odpovědí. Snaha o komplexní a syntetizující pohled na jakoukoliv problematiku se totiž bez kýžené zvědavosti a ambicí čelit novým výzvám obejde jen stěží. Danou tezi ostatně z větší části potvrzují i příspěvky shromážděné v tomto čísle, které v mnoha ohledech rozvíjejí výsledky výzkumů profesora Krska a jeho žáků, případně vymezují otázky nové, které ovšem s problematikou středoevropského barokního umění bezprostředně souvisí. I přes proměny zkoumaných témat a metodologických přístupů je patrné, že vědecký odkaz Ivo Krska nezůstává uzavřen jen v jeho odborných textech či trefných marginálních poznámkách na okraji knih a časopisů v knihovně brněnského Semináře dějin umění,²² ale v pozměněné podobě žije i nadále.

Poznámky:

¹ Ivo Krsek, *Petrus Paulus Rubens*, Praha 1990, s. 95.

² K osobě Ivo Krska viz mj. Lubomír Slaviček, Ivo Krsek šedesátiletý, *Umění* XXX, 1982, s. 365–367. – Jiří Kroupa, Památce Ivo Krska, *Umění* XLI, 1993, s. 341–343. – LS [Lubomír Slaviček], [heslo] Krsek, Ivo, in: Anděla Horová (ed.), *Nová encyklopedie českého výtvarného umění A/M*, Praha 1995, s. 410–411. – Jiří Kroupa, Sedmdesát let dějin umění v Brně, in: Jiří Kroupa – Lubomír Slaviček (edd.), *Almanach sedmdesát let Semináře dějin umění Masarykovy univerzity v Brně 1927–1997*, Brno 1997, s. 18–19, 64. – LS [Lubomír Slaviček], [heslo] Krsek, Ivo, in: Lubomír Slaviček (ed.), *Slovník historiků umění, výtvarných kritiků, teoretiků a publicistů v českých zemích a jejich spolupracovníků z příbuzných oborů (asi 1800–2008)*, Praha 2016, s. 737–738. – Ondřej Jakubec, in: Tomáš Borovský – Jiří Němec (edd.), *Pod ochranou Kleiá. Historické obory na Filozofické fakultě Masarykovy univerzity*, Brno 2019, s. 82–83.

³ Ivo Krsek, *Moravské dílo malíře Josefa Sterna* (diplomová práce), FF MU, Brno 1949 (rukopis je zatím nezvěstný).

⁴ Alena Königová [Adlerová], *Život a dílo moravského barokního umělce Josefa Winterhaldera staršího* (diplomová práce), FF MU, Brno 1949 (dnes nezvěstné). – Miloš Stehlík, *Život a dílo Ignáce Lengelachera na Moravě* (diplomová práce), FF MU, Brno 1949. V následujících letech na tuto snahu navázali např. Jiří Venera (*František Vavřínek Korompay, moravský rokokový malíř / diplomová práce*), FF MU, Brno 1950) a Milena Hanavská [Zeminová] (*Život a dílo Josefa Winterhaltera ml. na Moravě / diplomová práce*), FF MU, Brno 1952).

⁵ Ivo Krsek, *F. A. Sebastini. Jeho malířské dílo na našem území*, Olomouc 1956. Krskovy dílčí studie na dané téma jsou obsaženy v jeho bibliografii v tomto čísle *Opuscula historiae artium*.

⁶ Krsek (pozn. 5), s. 56–57. Dále viz např. Zuzana Macurová – Tomáš Valeš, Josef Winterhalder ml. a lekce z Tiepola. Příspěvek k reflexi benátského settecenta ve střední Evropě 2. poloviny 18. století, in: Zuzana Macurová – Tomáš Valeš (edd.), *Od objevu k interpretaci. Znalectví, sběratelství a ikonografie umění raného novověku*, Brno 2019, s. 102–103.

⁷ K této problematice se Krsek průběžně vracel, a to i v samostatných studiích, srov. např. Ivo Krsek, K otázce lidových prvků v rokokovém malířství, *Sborník prací Filozofické fakulty brněnské univerzity* (dále jen *SPFFBU*) 8, F 3, 1959, s. 30–45.

⁸ Srov. např. texty, obsažené in: Suzanne L. Stratton-Pruitt (ed.), *The Art of Painting in Colonial Bolivia*, Philadelphia 2017, nebo projekt zaměřený na recepci grafických předloh ve španělském koloniálním umění; viz <https://colonialart.org> (vyhledáno 16. 1. 2022).

⁹ S knihou Kláry Garas se Ivo Krsek seznámil až po dokončení rukopisu – Ivo Krsek, Ein Beitrag zum Problem des Kolorits in der Malerei der 2. Hälfte

des 18. Jahrhunderts (F. A. Maulbertschs Freskogemälde im Lehenssaal des Krensiere Schloßes), *SPFFBU* 10, F 5, 1961, s. 349–365, srov. 364, pozn. 21. K tématu se vrátil také v roce 1966 ve studii Das Fresko von Franz Anton Maulbertsch im Lehenssaal der Krensiere Residenz. Zur Frage seines Kolorits, *Alte und moderne Kunst* 11, 1966, č. 87, s. 16–23.

¹⁰ Ivo Krsek, *K problematice umění konce feudalismu. Pozdní sloh baroka v malířství na Moravě* (F. A. Maulbertsch, Jos. Stern, F. A. Sebastini) (habilitační práce), FF UJEP, Brno 1962.

¹¹ Ivo Krsek, Zur Interpretation der Kunst zwischen zwei Epochen. Skizze einer Monographie über F. A. Maulbertsch (1724–1796), *SPFFBU* 22, F 17, 1973, s. 97–112. – Idem, *František Antonín Maulbertsch (1724–1796)*, Praha 1974.

¹² Srov. Ivo Krsek, Maulbertsch als Maler 1756–1765, in: Robert Weissenberger (ed.), *Franz Anton Maulbertsch. Ausstellung anläßlich seines 250. Geburtstages. Wien, Halbturn, Heiligenkreuz-Gutenbrunn, Wien – München 1974*, s. 24–32 a passim. Z reakcí na výstavu viz Peter Cannon-Brookes, The Oil Paintings of Franz Anton Maulbertsch in the Light of the 1974 Exhibitions, *The Burlington Magazine* 119, 1977, s. 18–31.

¹³ Ivo Krsek, Náčrt dějin moravského barokního malířství 18. století, *SPFFBU* 18, F 13, 1969, s. 81–96. – Idem, Malířství 1. poloviny 18. století na Moravě, *SPFFBU* 28–29, F 23–24, 1979, s. 61–81. – Idem, Malířství 2. poloviny 18. století na Moravě, *SPFFBU* 30, F 25, 1981, s. 7–33. – Idem, Malířství 2. poloviny 17. století a počátku století 18. na Moravě, *Studie muzea Kroměřížska* 3, 1981, s. 2–12. – Idem, Několik poznámek k charakteristickým rysům barokního malířství na Moravě, in: Jan Bistřícký (ed.), *Historická Olomouc a její současné problémy V*, 1985, s. 135–149.

¹⁴ Viz příslušné kapitoly Barokní malířství 17. století na Moravě, Malířství vrcholného baroka na Moravě, Malířství pozdního baroka na Moravě, in: Jiří Dvorský (ed.), *Dějiny českého výtvarného umění II. Od počátku renesance do závěru baroka*, Praha 1989, I, s. 357–371; II, s. 612–628, 790–816. – Ivo Krsek – Zdeněk Kudělka – Miloš Stehlík – Josef Válka, *Umění baroka na Moravě a ve Slezsku*, Praha 1996, s. 112–148.

¹⁵ Ivo Krsek, *Jindřich Lenhart, Gottwaldov [Zlín] 1957*. – Idem, *Claude Monet*, Praha 1965 (2. vydání 1982). Zejména v padesátých a šedesátých letech se spolu se Zdeňkem Kudělkou (1926–2000) a Petrem Spielmannem (1932–2020) jako kritik a teoretik podílel na aktivitách brněnských výtvarníků. Zájem o současné umění nepochybně ovlivnil příklad Václava Richtera a Alberta Kutala, a dlouholeté přátelství s malířem Jánusem Kubíčkem (1921–1993).

¹⁶ Např. Ivo Krsek, Rokoko und Impressionismus (zum Problem des spätbarocken Sensualismus), *SPFFBU* 12, F 7, 1963, s. 89–105.

¹⁷ Ivo Krsek, *Claude Monet*, Praha 1965 (druhé vydání v roce 1982). – Idem, *Tizian*, Praha 1976. – Krsek (pozn. 1).

¹⁸ K tomu viz soupis závěrečných prací z příslušných let publikovaný in: Kroupa – Slaviček (pozn. 2), s. 83–88.

¹⁹ Viz [heslo] prof. PhDr. Ivo Krsek, DrSc., *Internetová encyklopedie dějin Brna*, https://encyklopedie.brna.cz/home-mmb/?acc=profil_osobnosti&load=20125 (vyhledáno 18. 1. 2022).

²⁰ Srov. například nedávné analýzy koloritu jednotlivých středoevropských malířských děl – Thomas DaCosta Kaufmann, *Painterly Enlightenment. The Art of Anton Maulbertsch 1724–1796*, Chapel Hill 2005, s. 100. – Idem, Maulbertsch et la Querelle du coloris en Europe centrale à la fin du 18e siècle, in: Michèle-Caroline Heck (ed.), *Le rubénisme en Europe aux XVIIe et XVIIIe siècles*, Turnhout 2005, s. 207–216. – Pavel Suchánek, *Triumf obnovujícího se dne. Umění a duchovní aristokracie na Moravě v 18. století*, Brno 2013, s. 289–307. Viz též pozn. 8.

²¹ Dobrým příkladem je dílo Františka Antonína Šebesty-Sebastiniho, viz např. Jerzy Gorzelik, Franz Anton Sebastini – zbiorowy bohater sztuki górnośląskiej, in: Andrzej Kozieł – Beata Lejmann (edd.), *Willmann i inni. Malarstwo, rysunek i grafika na Śląsku i w krajach ościennych w XVII i XVIII wieku*, Wrocław 2002, s. 262–269. – Michaela Šeferisová Loudová, Obnovený Stern – objevený Sebastini? K autorství fresek v minoritském kostele v Krnově, *Opuscula historiae artium* 55, F 50, 2006, s. 97–116. – Johannes Preisner, Sebastini in Ober-

glogau, *Portret – rocznik glogówecki* 3, 2009, s. 301–308. – Michaela Šeferisová Loudová, „Erwähl wie die Sonne, schön wie der Mond“. Ikonografický program maleb minoritského kostela v Krnově, *Opuscula historiae artium* 56, F 51, 2008, s. 5–37. – Zora Wörgötter, Zum Schaffen der Maler aus dem Umkreis Maulbertschs in Mähren: Johann Jablonský und Franz Anton Schebesta-Sebastini, in: Eduard Hindelang – Lubomír Slaviček (edd.), *Franz Anton Maulbertsch und Mitteleuropa. Festschrift zum 30-jährigen Bestehen des Museums Langenargen*, Langenargen – Brno 2007, s. 262–293. – Petr Arijčuk, Johann Ignaz Címbal a malíři pracující pro řád milosrdných bratří na Moravě v druhé polovině 18. století, *Opuscula historiae artium*

60, 2011, s. 2–19. – Lubomír Slaviček, „... mit solchen Männern, wie Sie sind, haben Sr Excellenz mein Hochgräfl: gnädiger Herr Principal gerne zu thun“. Hrabě Ignác Dominik Chorynský z Ledské a jeho umělci František Antonín Sebastini, Ignác Raab, František Vavřinec Korompay, Ondřej Schweigl, David Roentgen et alii, *Opuscula historiae artium* 62, 2013, s. 180–211.

²² Viz např. výtisk Wanda Aschenbrenner – Gregor Schweighofer, *Paul Troger. Leben und Werk*, Salzburg 1965, uložený v knihovně Semináře dějin umění FF MU v Brně, sign. C' –V–17.

Dreaming of Maulbertsch

Ivo Krsek (1922–1993) and the discovery of “Austrian” Baroque painting in Central Europe

Tomáš Valeš

“Thanks to Watteau and Fragonard, who in Rubens’ work found a model for their efforts, French painting gained predominance throughout Europe. Without influence of Rubens’ sensualism, neither the last flourishing of Venetian painting in G. B. Tiepolo’s time nor the late Baroque in Central Europe are conceivable; the latter’s expressive colourism, most boldly expressed in the work of Viennese artist F. A. Maulbertsch, who was also very active here, anticipated the flashes of the 19th and 20th centuries. Rubens also found followers in this new era of European painting. The greatest of them, Delacroix and Renoir, manifested this many times over. Even in our time, Rubens’ achievement has retained its influence. The epoch-making synthesis of the art of Italy and the North is still alive and ranks Rubens among the protagonists of modern European culture.”¹

The cited passage from Krsek’s monograph devoted to Peter Paul Rubens (1577–1640) contains all the key elements typical of the author’s broad research interests.² The bias in Flemish and Austrian painting, complemented by French and Italian examples, stands out here hand in hand with concepts such as sensualism and colourism, which became the cornerstones of many of Krsek’s articles. The professional development of this native of Hodonín was already evident in the selection of the topic of his PhD thesis, dedicated to one of the prominent personalities of Baroque painting in Moravia, Josef Stern (1716–1775), and submitted in 1949.³ In the same year, Krsek’s peers Alena Adlerová (1922–2011) and Miloš Stehlík (1923–2020) also defended their final theses on Baroque sculpture in Moravia, thus creating the basis for further recognition of this hitherto neglected art output.⁴ A considerable amount of unprocessed *in situ* material in combination with a good historiographical-topographical foundation in the form of works by Andreas Schweigl (1735–1812), Johann Peter Ceroni (1753–1826) and Gregor Wolny (1793–1871) created the ideal con-

ditions for future professional specialisation on the part of young graduates. The attractiveness of the topic was enhanced by the presence of well-preserved leading achievements by Viennese painters such as Daniel Gran (1694–1757), Paul Troger (1698–1762), Michelangelo Unterberger (1695–1758) and Franz Anton Maulbertsch (1724–1796).

The position of assistant professor which Ivo Krsek obtained in 1949 at the Department of Art History in Olomouc, enabled him to continue his systematic research into the preserved art materials. The result of this work was the first monograph elaboration on the work of František Antonín Šebesta-Sebastini (1724–1789), one of many local artists whose rich work in the regional milieu often balanced at the limit of their own ambitions and abilities.⁵ Already in this work, however, there were topics that the young art historian repeatedly came back to in his other texts, which provided inspiring impulses for considering the form and character of Central European painting. For example, Krsek was one of the first to emphasize the significance of the work of 18th-century Venetian painters, especially Giovanni Battista Piazzetta (1682–1754) and Giovanni Battista Tiepolo (1696–1770) for works by active artists in Moravia, with this issue remaining relevant today.⁶ It was also he who outlined the issue of the popularisation of certain artistic elements, which in the resulting works of Moravian painters often changed the character of the original sources of inspiration.⁷ At the same time, the study of the dichotomy and the interrelationships between folk and “high” art is currently one of the topics still being worked on, for example, in research of Spanish colonial art.⁸

He continued his systematic research into Moravian art even after the abolition of the Olomouc Department of Art History and his arrival in Brno, where in 1956 he accompanied Professor Václav Richter. At that time, the prominent artistic personality of Franz Anton Maulbertsch began to appear more and more often in his work, and subsequently accompanied Krsek throughout his academic and research career. Moreover, the Viennese painter was not associated with Moravia only by his collaboration with specific artists – Josef Stern, František Antonín Sebastini, Josef Winterhalder the Younger (1743–1807), but especially by his artistic commissions of a fundamental nature in Mikulov, Kroměříž, Brno and Louka near Znojmo. Not only for Krsek, but also for other Bohemian and Moravian art historians, these replaced access to the painter’s foreign works, especially in Austria, located behind the so-called Iron Curtain. Since the beginning of the 1960s, Maulbertsch’s artwork has been permanently included in the field of view of the Brno assistant professor, whose first major study devoted to the decoration of the Feudal Hall of the bishop’s residence in Kroměříž was published only in close connection with a monograph by Klára Garas, published in 1960.⁹ The expanded and reworked text of this subsequently became

one of the pillars of Krsek’s habilitation thesis written up in 1962.¹⁰ However, the Moravian milieu still offered enough material for a more detailed study, as well as for the development of previously outlined theses focused on the issue of vividness or the painter’s sketches. However, the author’s “dream” of a Maulbertsch monograph eventually came true “only” in form of individual studies and the dense text accompaniment to a pictorial publication issued in 1974 by Odeon publishing house.¹¹ Nevertheless, the systematic interest in the issue of the work of Maulbertsch and his circle also brought international acknowledgement, and Krsek, together with other Czech art historians Vlasta Kratinová, Miloš Stehlík and Pavel Preiss was invited to prepare texts for a large exhibition of the painter’s work held in 1974 in Vienna and at the castles of Halbturn and Heiligenkreuz-Gutenbrunn – directly connected with Maulbertsch’s work – which also had a strong international response.¹²

However, in parallel with his research into Maulbertsch, Ivo Krsek had long been preparing a comprehensive view of Moravian Baroque painting. It was to be built up systematically, from detailed material findings – especially authorial determinations to the work of Johann Michael Rottmayr, Felix Ivo Leicher, Martin Johann Schmidt, Josef Stern, Jan Jiří Etagens and many others – from the first summary studies to the final review texts.¹³ They have received material in the relevant chapters of the two volumes of the second part of the *Dějiny českého výtvarného umění* (1989) and especially in the exhaustive aggregate monograph mapping collectively the art of the Baroque period in Moravia, which of course was not published until after the author’s death in 1996.¹⁴ However, in his research Ivo Krsek did not remain closely focussed merely on the early modern period, but was also concerned with modern art,¹⁵ in particular its relationship to earlier art, something which only proves the breadth of his intellectual reach.¹⁶ The latter was also reflected in published monographs devoted to great names of world art whose work suited Krsek by their artistic character.¹⁷

His pedagogical activity had the same significance as the individual publications, which at the Brno Department of Art History was reflected primarily in the topics of final theses focused in most cases on Baroque painting.¹⁸ The resulting monographs often represented the basic knowledge of the work of individual artists and some of them became the impetus and starting point for the publications or more systematic research activities by their authors. However, Krsek was not appointed to a professorship, crowning his teaching and academic career, until his rehabilitation in 1990, when his interrupted professorship in 1968–1969 was recognized, but his further research efforts were interrupted by an insidious illness and his death in 1993.¹⁹ However, the continuity of the professional focus of the Brno Department was maintained by the arrival of Krsek’s former pupil Lubomír Slavíček, who,

together with other teachers, helped to place the topics being researched into a broader international context with the aid of the new opportunities after 1989.

With the benefit of hindsight, the question arises as to the significance and importance of Ivo Krsek's research efforts for the current study of Baroque art in Central Europe. A first look at several decades-old texts shows that, for example, some of the approaches applied in his study of the colour diversity of Baroque works or the relationship between folk and "high" art have naturally already been overtaken. However, this does not change the ongoing topicality of the topics themselves, which, although with a new methodological apparatus, are still the subject of professional interest.²⁰ Further research into the work of artists to whom the author himself paid close attention and whose *œuvre* was either significantly expanded or reassessed in terms of meaning, turned out to be similarly productive.²¹ Personally, I believe that the combination of a detailed

examination of artistic "material" – whether *in situ* or in the depositories of collection-based institutions – with an effort to keep asking new questions and finding answers, does not lose any topicality. The pursuit of a comprehensive and synthesizing view of any issue can hardly be achieved without the desired curiosity and ambition to face new challenges. This thesis is largely confirmed by the contributions collected in this issue, which in many respects develop the results of research by Professor Krsek and his students, or define new issues, which are directly related of course to the issues of Central European Baroque art. Despite changes in the research topics and methodological approaches, it is clear that Ivo Krsek's scientific legacy does not remain enclosed only in his professional texts or his apt marginal notes in the margin of books and magazines in the library of the Brno Department of Art History,²² but still lives on in an altered form.

Translated by Stuart Roberts

Notes:

¹ Ivo Krsek, *Petrus Paulus Rubens*, Praha 1990, p. 95.

² On the person of Ivo Krsek, see Lubomír Slaviček, Ivo Krsek šedesátiletý, *Umění XXX*, 1982, pp. 365–367. – Jiří Kroupa, Památce Ivo Krskovi, *Umění XLI*, 1993, pp. 341–343. – LS [Lubomír Slaviček], entry on Krsek, Ivo, in: Anděla Horová (ed.), *Nová encyklopedie českého výtvarného umění A/JM*, Praha 1995, pp. 410–411. – Jiří Kroupa, Sedmdesát let dějin umění v Brně, in: Jiří Kroupa – Lubomír Slaviček (edd.), *Almanach sedmdesát let Semináře dějin umění Masarykovy univerzity v Brně 1927–1997*, Brno 1997, pp. 18–19, 64. – LS [Lubomír Slaviček], entry on Krsek, Ivo, in: Lubomír Slaviček (ed.), *Slovník historiků umění, výtvarných kritiků, teoretiků a publicistů v českých zemích a jejich spolupracovníků z příbuzných oborů (cca 1800–2008)*, Praha 2016, pp. 737–738. – Ondřej Jakubec, in: Tomáš Borovský – Jiří Němec (edd.), *Pod ochranou Kleidů. Historické obory na Filozofické fakultě Masarykovy univerzity*, Brno 2019, pp. 82–83.

³ Ivo Krsek, *Moravské dílo malíře Josefa Sterna* (diploma thesis), MU Faculty of Arts, Brno 1949 (manuscript now missing).

⁴ Alena Königová [Adlerová], *Život a dílo moravského barokního umělce Josefa Winterhaldera staršího* (diploma thesis), MU Faculty of Arts, Brno 1949 (now missing). – Miloš Stehlík *Život a dílo Ignáce Lengelachera na Moravě* (diploma thesis), MU Faculty of Arts, Brno 1949. In the years that followed this was followed up by Jiří Venera (*František Vavřinec Korompay, moravský rokokový malíř* /diploma thesis/, MU Faculty of Arts, Brno 1950) and Milena Hanavská [Zeminová] (*Život a dílo Josefa Winterhaltera ml. na Moravě* /diploma thesis/, MU Faculty of Arts, Brno 1952).

⁵ Ivo Krsek, *F. A. Sebastini. Jeho malířské dílo na našem území*, Olomouc 1956. Krsek's individual studies on this subject are included in his bibliography in this issue of *Opuscula historiae artium*.

⁶ Krsek (note 5), pp. 56–57. See also for example, Zuzana Macurová – Tomáš Valeš, Josef Winterhalder ml. a lekce z Tiepola. Příspěvek k reflexi benátského setetecenta ve střední Evropě 2. poloviny 18. století, in: Zuzana Macurová – Tomáš Valeš (edd.), *Od objevu k interpretaci. Znalectví, sběratelství a ikonografie umění raného novověku*, Brno 2019, pp. 102–103.

⁷ Krsek came back to this issue repeatedly, even in separate studies, cf. for example, Ivo Krsek, K otázce lidových prvků v rokokovém malířství, *Sborník prací Filozofické fakulty brněnské univerzity* (hereinafter *SPFFBU*) 8, F 3, 1959, pp. 30–45.

⁸ Cf. for example, texts contained in: Suzanne L. Stratton-Pruitt (ed.), *The Art of Painting in Colonial Bolivia*, Philadelphia 2017, or a project focused

on the reception of graphic designs in Spanish colonial art; viz <https://colonialart.org> (viewed January 16, 2022).

⁹ Ivo Krsek became acquainted with Klára Garas' book only after completing the manuscript of – Ivo Krsek, Ein Beitrag zum Problem des Kolorits in der Malerei der 2. Hälfte des 18. Jahrhunderts (F. A. Maulbertschs Freskogemälde im Lehenssaal des Kremsierer Schlosses), *SPFFBU* 10, F 5, 1961, pp. 349–365, cf. 364, note 21. He also returned to the topic in 1966 in his study Das Fresko von Franz Anton Maulbertsch im Lehenssaal der Kremsierer Residenz. Zur Frage seines Kolorits, *Alte und moderne Kunst* 11, 1966, No. 87, pp. 16–23.

¹⁰ Ivo Krsek, *K problematice umění konce feudalismu. Pozdní sloh baroka v malířství na Moravě* (F. A. Maulbertsch, Jos. Stern, F. A. Sebastini) (habilitation thesis), UJEP Faculty of Arts, Brno 1962.

¹¹ Ivo Krsek, Zur Interpretation der Kunst zwischen zwei Epochen. Skizze einer Monographie über F. A. Maulbertsch (1724–1796), *SPFFBU* 22, F 17, 1973, pp. 97–112. – Idem, *František Antonín Maulbertsch (1724–1796)*, Praha 1974.

¹² Cf. Ivo Krsek, Maulbertsch als Maler 1756–1765, in: Robert Waissenberger (ed.), *Franz Anton Maulbertsch. Ausstellung anlässlich seines 250. Geburtstages. Wien, Halbtorn, Heiligenkreuz-Gutenbrunn, Wien – München 1974*, pp. 24–32 et passim. Of reactions to the exhibition see Peter Cannon-Brookes, The Oil Paintings of Franz Anton Maulbertsch in the Light of the 1974 Exhibitions, *The Burlington Magazine* 119, 1977, pp. 18–31.

¹³ Ivo Krsek, Náčrt dějin moravského barokního malířství 18. století, *SPFFBU* 18, F 13, 1969, pp. 81–96. – Idem, Malířství 1. poloviny 18. století na Moravě, *SPFFBU* 28–29, F 23–24, 1979, pp. 61–81. – Idem, Malířství 2. poloviny 18. století na Moravě, *SPFFBU* 30, F 25, 1981, pp. 7–33. – Idem, Malířství 2. poloviny 17. století a počátku století 18. na Moravě, *Studie muzea Kroměřížska* 3, 1981, pp. 2–12. – Idem, Několik poznámek k charakteristickým rysům barokního malířství na Moravě, in: Jan Bistřícký (ed.), *Historická Olomouc a její současné problémy V*, 1985, pp. 135–149.

¹⁴ See the relevant chapters of Barokní malířství 17. století na Moravě, Malířství vrcholného baroka na Moravě, Malířství pozdního baroka na Moravě, in: Jiří Dvorský (ed.), *Dějiny českého výtvarného umění II. Od počátku renesance do závěru baroka*, Praha 1989, I, pp. 357–371; II, pp. 612–628, 790–816. – Ivo Krsek – Zdeněk Kudělka – Miloš Stehlík – Josef Válka, *Umění baroka na Moravě a ve Slezsku*, Praha 1996, pp. 112–148.

¹⁵ Ivo Krsek, *Jindřich Lenhart, Gottwaldov* [Zlín] 1957. – Idem, *Claude Monet*, Praha 1965 (2nd edition 1982). Especially in the 1950s and 1960s, together with Zdeněk Kudělka (1926–2000) and Petr Spielmann (1932–2020), he participated as a critic and theorist in the activities of Brno artists. His interest in contem-

porary art was undoubtedly influenced by Václav Richter a Albert Kotal, and by his long-standing friendship with the painter Jánuš Kubiček (1921–1993).

¹⁶ E.g. Ivo Krsek, Rokoko und Impressionismus (zum Problem des spätbarocken Sensualismus), *SPFFBU* 12, F 7, 1963, pp. 89–105.

¹⁷ Ivo Krsek, *Claude Monet*, Praha 1965 (2nd edition in 1982). – Idem, *Tizian*, Praha 1976. – Krsek (note 1).

¹⁸ On this, see the list of final theses from the relevant years published in: Kroupa – Slaviček (note 2), pp. 83–88.

¹⁹ Cf. entry for Prof. PhDr. Ivo Krsek, DrSc., *Internetová encyklopedie dějin Brna*, https://encyklopedie.brna.cz/home-mmb/?acc=profil_osobnosti&load=20125 (viewed January 18, 2022).

²⁰ Cf. for example, recent analyses of the atmosphere of individual Central European paintings – Thomas DaCosta Kaufmann, *Painterly Enlightenment. The Art of Anton Maulbertsch 1724–1796*, Chapel Hill 2005, p. 100. – Idem, Maulbertsch et la Querelle du coloris en Europe centrale à la fin du 18e siècle, in: Michèle-Caroline Heck (ed.), *Le rubénisme en Europe aux XVIIe et XVIIIe siècles*, Turnhout 2005, pp. 207–216. – Pavel Suchánek, *Triumf obnovujícího se dne. Umění a duchovní aristokracie na Moravě v 18. století*, Brno 2013, pp. 289–307. See also note 8.

²¹ A good example is the work of František Antonín Šebesta-Sebastini, see e.g. Jerzy Gorzelik, Franz Anton Sebastini – zbiorowy bohater sztuki górnośląskiej, in: Andrzej Kozieł – Beata Lejmann (edd.), *Willmann i inni. Malarstwo, rysunek i grafika na Śląsku i w krajach ościennych w XVII i XVIII wieku*,

Wrocław 2002, pp. 262–269. – Michaela Šeferisová Loudová, Obnovený Stern – objevený Sebastini? K autorství fresek v minoritském kostele v Krnově, *Opuscula historiae artium* 55, F 50, 2006, pp. 97–116. – Johannes Preisner, Sebastini in Oberglogau, *Portret – rocznik glogówecki* 3, 2009, pp. 301–308. – Michaela Šeferisová Loudová, „Erwähl wie die Sonne, schön wie der Mond“. Ikonografický program maleb minoritského kostela v Krnově, *Opuscula historiae artium* 56, F 51, 2008, pp. 5–37. – Zora Wörgötter, Zum Schaffen der Maler aus dem Umkreis Maulbertschs in Mähren: Johann Jablonský und Franz Anton Schebesta-Sebastini, in: Eduard Hindelang – Lubomír Slaviček (edd.), *Franz Anton Maulbertsch und Mitteleuropa. Festschrift zum 30-jährigen Bestehen des Museums Langenargen*, Langenargen – Brno 2007, pp. 262–293. – Petr Ariječuk, Johann Ignaz Cimbal a malíři pracující pro řád milosrdných bratří na Moravě v druhé polovině 18. století, *Opuscula historiae artium* 60, 2011, pp. 2–19. – Lubomír Slaviček, „... mit solchen Männern, wie Sie sind, haben Sr Excellenz mein Hochgräfl: gnädiger Herr Principal gerne zu thun“. Hrabě Ignác Dominik Chorynský z Ledské a jeho umělci František Antonín Sebastini, Ignác Raab, František Vavřínek Korompay, Ondřej Schweigl, David Roentgen et alii, *Opuscula historiae artium* 62, 2013, pp. 180–211.

²² See, for example, Wanda Aschenbrenner – Gregor Schweighofer, *Paul Troger. Leben und Werk*, Salzburg 1965, stored in the library of the Department of Art History of the Faculty of Arts, Masaryk University in Brno, sign. C'–V–17.